

A HIVATÁSOS LÁZÍTÁS

MAGYARORSZÁG kormányzója nemrég egy vidéki ünnepségen mondott beszédében megnyugtatta az ország lakosságát, hogy a kormányzat a közrendet és az állam biztonságát minden körülmények közt meg fogja óvni s különösen a hivatásos lázítókkal szemben alkalmazni fog minden célravezető erélyes rendszabályt.

A kormányzó e szavaiban mérhetetlen fontosságú társadalmi problémát érintett. A hivatásos, a rendszerbe foglalt lázítás és bujtogatás problémája ez, amely világosan szemlélhető ugyan a nagy francia forradalom s az azóta lezajlott minden forradalom előkészítésében, de igazi dermesztő valóságában csak napjainkban bontakozott ki a világ előtt az oroszországi bolsevista forradalomban. Nem sokkal Magyarország kormányzójának megnyilatkozása után Chiappe, a híres párizsi rendőrfőnök az egész világ figyelmét felhívta a hivatásos bujtogatók üzelmeire s jelezte, hogy a kérdés nemzetközi jogi szabályozásának előkészítése végett tanulmányokat folytat.

Sem a magyar publicisztikában, sem különösen a jogtudományi irodalomban ez a probléma, sajnos, kellő méltatásban eddig nem részesült. Nekünk, magyaroknak, éppen elég okunk volna pedig ennek a problémának élesen a szemébe nézni, hiszen nálunk éppen úgy, mint a bolsevista orosz forradalomban, egészen törpe s látszólag teljesen súlytalan kisebbség nemcsak felforgatta az ország rendjét, hanem az országot leigázva, kezébe kerítette a kormányhatalmat. Mint annyi más kérdésben, úgy látszik, mi is megvárjuk, míg a nyugati nagy nemzetek megteszik ezt a problémát a közvélemény egyik tengelyévé. Ma nálunk még uralkodó felfogás, ezt mutatják iskolakönyveink és a politikai irodalom termékei, hogy a forradalmak oly okozatok, amelyeknek mélyenfekvő okait kizárólagosan a megtámadott vagy legázolt uralmi rendszer bűneiben és hibáiban kell keresni; ezekhez a bűnökhöz és hibákhoz csatlakozik szükségszerűen a néptömegek elégedetlensége, felháborodása, forrongása, ami végül is, mint a tűzhányó, kitör s a forradalommal igazságot szolgáltat, megtorol, bosszút áll és ha romhalmazon vagy vértengeren is, üdvös reformokat szül.

Ez ellen a felfogás ellen éppen Franciaországban indítottak tudományos hadjáratot, ahol hosszú időn át, a liberális, majd szocialista gondolat egész uralma alatt divat volt a nagy francia forradalmat a szocialista történetíró, Aulard kifejezése szerint a francia nép hősi eposzának tekinteni és ápolni ennek a mozgalomnak nagy hagyományait. Bár a nagy francia forradalom egetverő jelszavai és tervei, valamint a csatatereken tanúsított nagyszerű erőfeszítései és elért sikerei mellett még arra sem volt képes, hogy állandó kormányt adjon

a francia népnek, majd végül is egyetlen ember zsarnokságába hullott bele dicstelenül, a legtöbb történetíró és essayista sajtószertű határozatlansággal, amire kitűnő példa Carlyle, nem adott egységes bírálatot a nagy francia forradalomról a maga egészében. Ennek egyik főoka kétségtelenül az volt, hogy a francia forradalom történeti kútfőinek feltárása még a mai napig is folyamatban van s különösen az újabb kutatások vetnek igazi fényt a forradalom igazi rúgóira s vezéreinek politikai tevékenységére.

A forradalmak megítélésében és értékelésében az eddigi módszerek a forradalmi eszméknek mint eleven hatóerőknek tulajdonítanak döntő súlyt. Nem szentelt senki különös figyelmet annak, mily módon terjednek el ezek az eszmék s mily módon válnak óriás faltörökösökké, hogy megdöngessék és lerombolják az államhatalom bástyáit.

Már Taine rámutatott arra, hogy a nagy francia forradalom idején a jakobinusok száma alig tett ki egész Franciaországban néhány százezret, de Taine-t valóságos agyonhallgatták, úgyhogy Aulard is csak Taine halála után írt ellene cáfoló iratot. Taine nyomain A. Cochin, a korán elhunyt francia történetíró állított fel új történetfilozófiai rendszert, amelynek egyik alap gondolata szerint általában a forradalmi szellem és az úgynevezett szabad gondolkozás, a forradalom is, egy és ugyanaz térben és időben. Cochin több nagy munkában fejtette ki a forradalmi eszméknek, elméleteknek, a véleményalakító egyesületeknek és a megfélemlítésnek szerepét a forradalmak előkészítésében és megszervezésében. Azonban sem Taine, sem Cochin nem mondta ki nyíltan, hogy a forradalomnak technikája van, amelyhez érteni kell. Aki ehhez nem ért, az elbukik, mint Catilina, aki elvesztegette a drága időt, míg Cicero Quo usque tandem-évei véglegesen le nem leplezte az összeesküvő terveket.

Az oroszországi bolsevista forradalom végre a villám vakító fényét vetette a forradalom rejtelmére. Már Marx hirdette ugyan, hogy „a forradalom művészet“, de csak a bolsevista forradalom diadala után lett szemellátható valóság, hogy Lenin nem túlzott, mikor azt hirdette, hogy elszánt, öntudatos és vakmerő kisebbség munkája a sikeres forradalom. Max Eastman már rendszerbe foglalta „a forradalom tudományát“ s kétségtelenül gazdag irodalma támadt annak a kérdésnek, hogy a nagy tömegeknek s általában a népnek szerepe a forradalmakban öntudatos és valóságos haditervekkel dolgozó vezetők munkájává zsugorodik össze.

Legélesebben állítja eléink azonban a forradalom problémáját egy a napokban megjelent francia könyv, C. Malaparte-nak, a varsói olasz követség volt attachéjának könyve, *Technique du Coup d'Etat* címmel. Ennek a könyvnek, a szerző szerint, az a célja, hogy megmutassa, mennyire nem politikai kérdés a modern államvédelem, éppenséggel nem is tisztán rendészeti vagy karhatalmi kérdés, hanem egyszerűen technikai feladat. A forradalom maga szintén technikai probléma, ha az államhatalom meghódítására vagy megdöntésére irányul. Ez a könyv a bírálat választóvizével önti le a liberalizmus eddigi értékítéleteit a forradalmakról. Nem zengi a dicsőség himnuszát a forradalmi eszméknek, nem megy bele a forradalmak „okainak“

megértő boncolásába, hanem egyszerűen a forradalmi módszerek elemzését tárja az olvasó elé a történelemből ismert több forradalom és államcsíny példáján. Miért sikerül az egyik forradalom, miért bukik meg a másik? A forradalmak ebben a könyvben nem válnak politikai, erkölcsi, társadalmi vagy nemzeti problémákká, hanem a forradalmi technika kérdésévé. A forradalom ütközet a fennálló államhatalommal, amelyet megnyernek vagy elvesztenek. Haditerv, stratégia, végrehajtás, taktika, vezérlés, sőt hadianyag kérdése tehát a forradalom sikere vagy megghiúsulása. A modern államvédelem, mondja Malaparte, ugyanazoknak az elveknek érvényesülését teszi szükségessé, amelyek az állam meghódításában érvényesültek és a forradalomra kedvező helyzet elsősorban ezeknek az elveknek elhanyagolásából áll, nem függ tehát szükségképpen az ország politikai, társadalmi helyzetétől vagy általános viszonyaitól.

Ez a könyv, bár kétségtelenül fel akarja vértézni az államokat és társadalmakat a forradalmak pusztításai ellen, nem festi rózsás színben a jövőt. Rettentő példa áll a mai kor embere előtt, amely napnál fényesebben igazolja, mint tudják elvégezni egy hatalmas birodalom meghódítását a forradalom technikájához értő kalandorok. A szerző hideg pontossággal hívja fel a figyelmet arra is, hogy a forradalom eme marxi és lenini művészei viszont az állam technikai védelmében is otthonosak, éppen azért, mert jól ismerik a forradalmi technikát. Hatalmuk alapja tehát ma is a hivatásszerű forradalmárok, lázítók és bujtogatók infernalis csatarendjén épül fel s minek tagadjuk, fényesen bebizonyították, hogy a forradalomhoz nem kell a nép többsége, elég az öntudatos, forradalmi, egészen törpe kisebbség, elég a forradalmi élcsapat, amely pártot szervez, véleményt terjeszt, rohamcsapatot alakít és kihasználja az államhatalom kezelőinek tudatlanságát és gyengeségét, azt az időpontot, amikor meginog, szét-esik, elsorvad és elomlik az államvédelem technikája.

Legérdekesebb a könyvnek az a része, amely leírja az oroszországi bolsevista forradalom előkészítését és diadalrajutását. Általánosan elterjedt vélemény, hogy a bolsevisták sikerének titka a Kerenszkij-kormány gyengeségében és tehetetlenségében, valamint a bolsevistákkal való bűnös cimboraságában áll. Malaparte szerint Kerenszkij a bolsevista forradalom veszedelmével szemben nem mulasztott el semmit, amit a fennforgó körülmények között az állam biztonsága végett meg kellett és meg lehetett tennie. Kerenszkijnek csak az volt szerinte a hibája, hogy a modern államoknak eleddig szokásos karhatalmi intézkedéseiben látta a védelem alapját, de nem számolt a felkelés modern technikájával. Mintegy 20.000 ember állt Kerenszkij rendelkezésére 1917 októberében, ezeket fel is használta az orosz főváros és környékének katonai biztosítására, gépfegyverek voltak felállítva a népesebb és nagyobb útvonalak szögletein. Kerenszkij emellett megnyerte a szakszervezetek vezetőit is, akikről tudta, hogy a bolsevistákkal szemben véleményeltérésben vannak, megnyerte őket arra, hogy arra az esetre, ha a kormány és a bolsevisták közt kenyértörésre kerül a dolog, semlegesek maradnak s általános sztrájk kitörését megakadályozzák.

Lenin maga azon a véleményen volt, hogy általános sztrájk nélkül a forradalom céltalan, mert eleve sikertelenségre van kárthatva. Kerenszkij tehát látszólag elég biztosan állt. Trockijnak azonban más volt a véleménye. A forradalom sikeréhez a rend felborulása kell, ehhez pedig nem okvetlenül szükséges az általános sztrájk. Különbösen is, mondta, a forradalmi felkelésnek csak egy feladata van: homlokon ütni és földre teríteni a magával már amúgy is tehetetlen bénát. A forradalmi feladat tehát egyszerűen csak az, megbénítani a kormányt. Szentpétervár ezekben a napokban tele volt rongyos, ki-, éhezett katonaszökevényekkel. Mintegy 200.000 főre rúgott ez a veszedelmes had, amely tétlenül ténfergett az utcákon. Mi sem természetesebb, hogy ezzel a közrendre nyilvánvalóan veszedelmes tömeggel szemben fokozott gonddal őrizték a kormányhivataloknak és a katonai hatóságoknak elhelyezésére szolgáló épületeket. A vasútvonalak, pályaudvarok, a vízművek, a posta, távíró- és telefonközpont épületeinek őrzésére már kevesebb katonai erő jutott, bár az utcai rend biztosítására sűrűn voltak elhelyezve a háztetőkön a katonai rajok, gépfegyverrel felszerelten.

Trockij szenvedélyesen hirdette, hogy a bolsevista forradalom diadala mindezekről a karhatalmi intézkedésektől független. Mintegy ezer emberből álló vörös gárdát szervezett. Ebben a gárdában voltak katonák, szakmunkások, vasutasok és néhány mérnök. Trockij felosztotta Szentpétervárt szabályos körzetekre, e körzetek mindegyikét pontosan kikémleltette szakembereivel s megállapította a különböző stratégiai pontokat s a közvilágítás, vízellátás és közlekedés üzemének helyrajzát. A telefon- és távíróvonalak, valamint a vízvezetékek és villamos erőt közvetítő kábelek elhelyezésének pontos ismeretében kijelölt egy-egy csoportot, amelyeknek feladata volt ezeket a helyeket adott jelre meglepetésszerűen megszállani. Trockij vörös gárdistái gyanút nem keltve, fegyvertelenül és láthatatlanul végezték el kémkedéseiket, amit nyíltan csináltak, csak annyi volt, hogy behatoltak a kaszárnyákba s ott egyetlen mondat variálásával izgattak: Minden hatalmat a szovjeteknek! Közben az utcákon hullámzó tétlen had rejtélyes módon sűrűn ütközött össze főleg a kormány-szervezte polgári őrség járőreivel. Természetes, hogy gyűlést gyűlés követett, a forradalom különböző napirendjeivel. Mindez végül is általános forrongás és zűrzavar képét öltötte fel.

Trockij a maga ezer emberével még várt. Október 24-én fényes nappal végre kiadta a parancsot a rohamra. Trockij gárdistái most már nyílt vagy rejtett fegyveres felszereléssel vonultak fel pontos haditerv szerint hirtelen és meglepetésszerűen. Megszállták a Néva hídját, a villamosközpontot, a gázműveket, a pályaudvarokat. A központi távíróhivatalt őrizte ugyan 50 csendőr, de ezek az épület előtt felsorakozva gépfegyvereikkel tehetetleneknek bizonyultak Trockij néhány embere előtt, akik részben az épületbe belopózva az ablakokból ledobott néhány kézigránáttal felbontották soraikat, részben velük szemtől szembe állva kényszerítették őket megadásra. Amily kitűnően megállták volna helyüket egy forradalmi tömeg támadásával szemben, éppoly tehetetlennek bizonyultak néhány vakmerő és elszánt ember

közvetlen kézítusával fenyegető támadására. Néhány órán belül Trockij ezer emberének kezében volt az orosz főváros minden közműve. Az első órák sikerei önként hozták magukkal, hogy már néhány páncélos autóbilt is szereztek maguknak és ezzel száguldozták be a várost. Este 6 órakor Trockij megjelent a bolsevikiek főhadiszállásán a Szmolnij-intézetben s csak ennyit mondott:

— Megtörtént!

Az orosz főváros főütőerein a bolsevisták tartották kezüket. A kormány nem tudott rendelkezni többé, az államhatalom megbénult. Kerenszkij nyomban belátta, hogy minden elveszett s még idején elmenekült. A kormány többi tagjai a cár téli palotájába húzódtak, amelyet változatlanul őrzött néhány század polgári őrség és egy zászlóalj katona.

Szentpétervár lakossága még nem tudta, mi történt. Biztosat senki sem tudott, csak annyi látszott biztosnak, hogy a városi és állami műszaki telepek, intézmények ellen erőszakos merényleteket követtek el. Tény azonban, hogy ekkor még a kormány szabad volt, az állami közigazgatás intézményei, a hatóság és hivatalok a kormány kezében voltak. A helyzet azonban mégis az volt, hogy a kormány non kormányozhatott többé. El volt vágva Oroszország többi részétől, meg volt fosztva minden lehetőségtől, hogy közléseket tegyen és értesüléseket szerezzen be, bizony fogoly volt a szó valódi értelmében. Eltelt az éj. Másnap kiadta a parancsot Trockij a téli palota megtámadására is. A bolsevikieknek már szövetségük a Néván horgonyzó Aurora nevű hadihajó s a palotát ostromló vörös gárdistáknak segítségére siet néhány ágyúlövéssel. Kerenszkij miniszterei rövidesen a bolsevikiek foglyai lesznek. Az eddig rejtőzködő Lenin leveti parókáját s maga is csak most hiszi el, hogy a forradalom sikerült.

— A forradalom már egy nappal előbb be volt fejezve, — válaszolt neki Trockij.

Tanulságos részlete a könyvnek ezek után az, miként hiúsult meg Trockij forradalmi aknamunkája később Sztálin diktatúrája ellen. A forradalmi taktika páratlan sikerű championja nem boldogult kipróbált módszerével a bolsevista diktátor ellen, mert ez is ismerte a forradalom technikáját. E könyvből tudjuk meg, hogy Sztálin a G.P.U. mellett különleges államvédelmi testületet szervezett, amely az állam műszaki szervezeteinek biztonsági felügyeletére hivatott. Szakmunkásokból, vasutasokból, gépészekből, elektrotechnikusokból és táviráshozokból áll ez a szervezet, amely Moszkva 10 körzetében állandóan ellenőrzi a különféle technikai közművek működését oly módon, hogy az ellenőrzés egyetlen központból indul ki s ide fut össze. Katonai és műszaki feladatán kívül politikai tennivalója közé tartozott többek közt az antiszemitizmus terjesztése Trockij személyének népszerűtlenítése érdekében. Trockij száműzetése már akkor történt, mikor elszigetelése csaknem tökéletes volt.

A bolsevikiek megtanították a világ proletariátusát a forradalom technikájára. De elfelejtik, hogy a forradalom előkészítésének tudománya a polgári társadalomnak is hasznára válhatik. Vájjon csakugyan okul-e belőle ez a polgári társadalom?!

MISKOLCZY ÁGOST